

Regeringskansliet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen

Er beteckning: M2022/01945

I oktober 2022 presenterade EU-kommission ett förslag till nytt Avloppsdirektiv. Länsstyrelsen har fått förslaget på remiss. Nedan följer Länsstyrelsen i Stockholms län synpunkter på förslaget.

Sammanfattning

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget av en ny tätortdefinition.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget gällande tillämpning av avloppsdirektivet på individuella system.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget gällande krav på avloppsplan.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget gällande krav på tertiär rening för tätorter mellan 10 000 pe och 100 000 pe.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget avseende krav på tillstånd för anslutning av annat spillvatten än hushållspillvatten.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om krav på avancerad rening av läkemedel och mikroföroreningar samt förslag gällande system för ett utökat producentansvar.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om energineutralitet för avloppsreningsverk >10 000 pe.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget avseende ett utökat krav på rapportering från medlemsstaterna
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget för utökad provtagning avseende smittämnen och läkemedel samt mikroföroreningar.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget gällande övervakning och provtagning av bräddat avloppsvatten från ledningsnät och dagvatten.

Ny definition av tätort samt tillämpning av avloppsdirektivet på tätorter >1 000 pe

Länsstyrelsen avstyrker förslaget av en ny tätortdefinition.

I det reviderade Avloppsdirektivet har man gett förslag på en ny definition av en tätort. I den nya definitionen uppges en tätort definieras som områden där föroreningsbelastningen från avloppsvatten från tätbebyggelse är tillräckligt koncentrerad samt att det uppfyller ett täthetskriterium på 10 pe/hektar.

Den nuvarande definitionen av en tätort är att befolkningen eller de ekonomiska förutsättningarna är så pass koncentrerade att spillvattnet kan avledas till ett reningsverk eller slutligt utsläppsställe.

Direktivet uppges gälla för tätorter från och med 1 000 pe, vilket är en förändring från dagens 2 000 pe.

Med det nya täthetskriteriet kan även områden som är belägna i en tätort och som är relativt glesbebyggda men som ändå uppfyller kriteriet om 10 pe/hektar omfattas av avloppsdirektivet och därmed kan även små avlopp och anläggningar mellan 200–1000 pe få krav på sekundär och tertiär rening.

Idag är det krävs det en ansökan om tillstånd till kommunen för att anlägga en avloppsanläggning upp till 200 pe samt en anmälan till kommunen för att få anlägga en anläggning för 200 pe -2 000 pe, enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och i miljöprövningsförordningen (2013:251). Det finns således möjlighet för prövnings- och tillsynsmyndigheten att ta ställning till läge samt reningsteknik och ställa krav på utsläppshalter av näringsämnen och därmed ta hänsyn till recipienten. Därutöver är det redan idag möjligt för Länsstyrelsen att förelägga kommunen om att inrätta ett verksamhetsområde samt tillhandahålla vattentjänster inom ett område i de fall som det är motiverat utifrån människors hälsa och miljö enligt 51 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, LAV. Det finns därmed förutsättningar att ställa erforderliga krav på en anläggning utifrån de lokala förutsättningarna även för glesbebyggda områden.

Tillämpning av avloppsdirektivet på individuella system

Länsstyrelsen avstyrker förslaget.

Enligt förslaget ska individuella system (små avlopp och gemensamhetsanläggningar) ersättas med ledningsnät för insamling av spillvatten och avledas till reningsverk och därmed ska belastningen från individuella system minska. I undantagsfall kan individuella system

godtas, om inte insamling av spillvatten och avledning till reningsverk innebär en miljönytta. I dessa undantagsfall ska det individuella systemet uppfylla samma reningsgrad som det större reningsverket och därmed kan det ställas krav på sekundär eller tertiär rening samt avancerad rening beroende på storlek på tätorten där de individuella systemen finns. Vidare ska individuella system registreras i ett offentligt register och det ska utövas regelbunden tillsyn på dessa anläggningar. I det fall som mer än 2% av föroreningsbelastningen i en tätort med minst 2 000 pe renas i individuella system måste medlemsstaten motivera varför ett individuellt system tillåts. Därutöver måste medlemsstaten årligen ta fram uppgifter om vilka åtgärder som har vidtagit för att de individuella systemen ska uppfylla reningskraven.

Länsstyrelsen bedömning är att det kommer att få stora konsekvenser för kommuner med mindre tätorter där det idag i en del fall finns mindre anläggningar och där det kan vara svårt att uppfylla kraven på sekundär rening. I vissa fall kommer förslaget medföra att områden som ligger inom tätorter för minst 10 000 pe även kommer att få krav på tertiär samt avancerad rening. Om förslaget går igenom kommer det dessutom resultera i en omfattande årlig rapportering för de fall som det finns skäl till undantag för insamling till gemensamt ledningsnät och bortledning till ett större reningsverk som kan uppfylla kraven. Detta förslag kan även slå hårt både på hushåll med små avlopp och C-anläggningar där kraven på sekundär rening inte uppfylls (exempelvis markinfiltrationer).

Krav på avloppsplan

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Enligt förslaget ska det inom alla tätorter över 100 000 pe upprättas en avloppsplan. Förslaget gäller även tätorter mellan 10 000 pe och 100 000 pe där utsläpp från dagvatten samt från bräddning från avloppsreningsverk/ledningsnät har en påverkan på människors hälsa och/eller miljö. Planen ska dels innehålla en nulägesanalys, dels mål för minskade utsläpp från dagvatten och bräddning.

Det ställs även krav på dagvattenrening för tätorter över 10 000 pe.

Bräddning från avloppsreningsverk samt ledningsnät på grund av ovidkommande vatten på ledningsnät samt otillräckligt renat dagvatten är ett stort problem i dagsläget och förslaget kan bidra till att öka förnyelsetakten på ledningsnät samt ge upphov till adekvat dagvattenrening i områden där detta idag saknas. Detta förslag är i linje med 6 a-b § LAV samt inom ramen för vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten och nulägesanalys samt mål för minskade utsläpp kan integreras i kommunernas vattentjänstplaner.

Tertiär rening (strängare krav för fosfor och kväve)

Länsstyrelsen avstyrker förslaget.

Enligt förslaget ska samtliga eutrofieringskänsliga områden listas av medlemsstaterna för tätorter mellan 10 000–100 000 pe till 2025. Därefter följer krav på tertiär rening för alla tätorter över 100 000 pe, i ett första steg till år 2035 och till 2040 gäller även kravet för alla tätorter mellan 10 000 pe och 100 000 pe. Även mindre tätorter kan få krav på tertiär rening om det är motiverat. Tertiär rening syftar både till rening av fosfor och kväve men eftersom Sverige redan tillämpar ett strängare utsläppskrav avseende fosfor än vad som föreslås är det endast kvävekravet på utsläpp av maximalt 6 mg/l som kommer att få effekt i Sverige.

Eftersom Havsmiljödirektivet pekar ut hela Östersjön som känslig för övergödning och möjligheten att tillgodoräkna kväveretention tas bort medför det att alla tätorter större än 10 000 pe kommer att få införa tertiär rening. Det gälles således även krav på mindre reningsverk om de är belägna inom en tätort på minst 10 000 pe, eller om det är motiverat även för mindre tätorter än så.

Att uppfylla ett så pass strängt krav avseende kväve kommer att kräva stora ombyggnationer för införande av biologisk rening och eventuellt membranteknik samt anläggning för tillsättande av extern kolkälla (metanol/etanol). Förslaget innebär stora kostsamma ombyggnationer samt ökade driftskostnader och ökad energiåtgång. Införande av nya reningssteg kan även kräva omprövning av verksamheten, eller åtminstone ett ändringstillstånd. Att genomföra dessa reningskrav på samtliga tätorter över 10 000 pe kommer vara svårt att genomföra inom föreslagen tid och det kommer inte ge en tydlig miljönytta i samtliga fall.

Det finns redan idag möjlighet för provningsmyndigheten att villkora utsläppen avseende näringsämnen för att inte äventyra uppfyllelsen av miljökvalitetsnormen för recipienten. Detta har man gjort i provningen för de tre stora anläggningarna i Stockholms län, Käppalaverket, Henriksdal reningsverk samt Himmerfjärdsverket villkor om maximalt utsläpp på 6 mg/l avseende totalkväve.

Avancerad rening av läkemedel och mikroförroeningar

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget gällande avancerad rening av läkemedel och mikroförroeningar.

Förslaget innebär att det till 2035 införs krav på avancerad rening för tätorter över 100 000 pe samt till 2040 för tätorter mellan 10 000 pe och

100 000 pe i områden med känsliga recipienter. Det är dock viktigt att det tydliggörs vad som ska klassificeras som ett känsligt område.

Det har de senaste åren genomförts en rad olika tester på ett flertal anläggningar i Stockholms län med bra resultat. Utvecklingen av läkemedelsrening och mikroföroreningar fortskrider och i och med krav i avloppsdirektivet kan utvecklingen av nya tekniker påskyndas. Att införa avancerad rening är kostsamt, även den fortsatta driften av anläggningen kan vara kostnadskrävande. Därför är Länsstyrelsen positiva till förslaget rörande ett utökat producentansvar för läkemedels- samt kosmetikabolagen.

Tillståndskrav för anslutning av industriellt spillvatten

Länsstyrelsen avstyrker förslaget.

Förslaget innebär att det alltid ska krävas ett tillstånd för att ansluta en verksamhet som avleder industriellt spillvatten till ett reningsverk. Detta ska ske i samråd med VA-huvudmännen och de krav som man har kommit överens om ska ses över minst vart 6:e år.

Idag finns det en möjlighet för VA-huvudmännen att ställa krav på vilka ämnen det industriella vattnet får innehålla samt sätta gränsvärden för dessa ämnen, vilket regleras av LAV samt kommunens allmänna bestämmelser om VA, ABVA. Länsstyrelsens uppfattning är att VA-bolagen redan idag arbetar aktivt med frågan och att man bedriver ett uppströms arbete för att minimera ämnen som kan påverka reningen på avloppsanläggningen samt kvalitén på slammet. Många avloppsanläggningar är Revaq-certifierade, i länet är det 7 av 17 tillståndspliktiga anläggningar som är Revaq-certifierade, och i det systemet ingår att bedriva ett uppströmsarbete. Förslaget kan komma att öka den administrativa bördan för VA-huvudmännen samt tillsyns- och prövningsmyndigheterna utan en tydlig miljönytta.

Återanvändning av avloppsvatten och slam

EU-kommissionen vill att medlemsstaterna ska främja återvändningen av avloppsvatten samt slam för att främja cirkularitet. Länsstyrelsen står bakom förslaget, dock är det något oklart om vad det kan få för konsekvenser för länet då efterfrågan avseende bevattning med avloppsvatten bedöms vara låg.

För bevattning med avloppsvatten på jordbruksmark finns det en förordning för ändamålet, förordning (EU) 2020/741 om minimikrav för återanvändning av vatten. Om förslaget går igenom kommer rening av avloppsvattnet behöva ske till en högre grad än vad som görs idag. Länsstyrelsens bedömer att det dock är möjligt att främja

återanvändningen av avloppsvatten trots högre reningskrav då det även finns förslag på avancerad rening för tätorter större än 100 000 pe, samt från och med 10 000 pe i känsliga områden.

Gällande spridning av slam gäller Naturvårdsverkets föreskrifter SNFS 1994:2 om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket, förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter och Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring. För de avloppsanläggningar som är Revaq-certifierade ställs ytterligare krav på slamkvaliteten och uppströmsarbete.

Länsstyrelsen anser att gällande lagstiftning är föråldrat och bör ses över, vilket kan påskyndas om förslaget går igenom.

Stockholm har en stor befolkningsmängd till relativ liten yta och därmed uppstår ett överskott på slam som produceras. Länets åkermarker består till stor del av leror med en basisk karaktär och på grund av det finns det ett överskott av fosfor på många av länets åkermarker naturligt. Att sprida slam till dessa lerjordar riskerar att påföra mer fosfor än vad som behövs. Detta riskerar att medföra näringsläckage till länets vattenförekomster och bör tas hänsyn till.

I länet sker det dock mycket slamspridning på åkermark redan idag, främst från de reningsverk som är Revaq-certifierade. Länsstyrelsen bedömning är att förslaget inte kommer att förändra den nuvarande situationen i länen i betydande utsträckning.

Energieutralitet för ARV >10 000 pe till 2040

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Alla reningsverk som tar emot spillvatten från fler än 100 000 pe ska till 2025 ha genomfört en energikartläggning. Till 2030 ska även anläggningar mellan 10 000 och 100 000 pe omfattas av kraven på energikartläggning. Energiekartläggningen ska utföras minst vart fjärde år. Till 2030 ska även 50% av energianvändningen komma från förnybara källor och till 2040 ska energin från förnybara källor motsvara 100% och därmed ska anläggningar som tar emot spillvatten från fler än 10 000 pe vara energieutrala till 2040.

Detta förslag syftar till att både öka biogasproduktionen samt minska metangasutsläppet från anläggningar större än 10 000 pe. Länsstyrelsen ser en stor potential att energieffektivisera branschen då avloppsreningsverk har energikrävande processer men samtidigt har en

stor potential att producera egen biogas för delvis/full drift av anläggningen.

Utökad rapportering/Rapporteringsystem

Länsstyrelsen avstyrker förslaget.

För mindre reningsverk, 1 000 - 2 000 pe föreslås utökade krav på provtagning av BOD och COD. Analysresultaten ska liksom nu rapporteras in till tillsynsmyndigheten. Eftersom Avloppsdirektivet föreslås att gälla från och med 1 000 pe (i vissa fall från 10 pe/hektar) ska dessa uppgifter troligtvis även rapporteras in till EU-kommissionen. Kostnaden för tillsynsmyndigheterna kan då komma att öka på grund av utökad kontroll samt återrapporteringskrav. Så länge man inte har ett digitaliserat samt automatiserat system för återrapportering är det tveksamt om miljönyttan överstiger ökade resurser både ekonomisk samt i tid.

Övervakning av virus och andra patogener i avloppsvatten samt utökad provtagning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget för utökad provtagning avseende smittämnen och läkemedel samt mikroföroreningar. Förslaget är i linje med förslaget rörande avancerad rening samt även grundvattendirektivet och prioämnesdirektivet. Gällande övervakning och provtagning av smittämnen anser Länsstyrelsen att förslaget bör endast gälla anläggningar som är dimensionerade för över 100 000 pe.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget gällande övervakning och provtagning av bräddat avloppsvatten från ledningsnät och dagvatten då det kan komma att öka den administrativa samt provtagningskostnaden för kommunerna avsevärt. Detta då det kan finnas väldigt många punkter där provtagning samt mätning måste ske för att uppfylla kravet, vilket ställer krav på installation av mätutrustning, tillgång till el, ökade personalkostnader samt ökade kostnader för provtagning. För bräddat avloppsvatten från ledningsnät gör VA-huvudmännen i dagsläget beräkningar över flöde och baserat på provtagning på inkommande avloppsvatten till avloppsreningsverken kan man beräkna både halter och mängder av relevanta ämnen. Även dagvattenutsläpp kan beräknas med hjälp av modelleringsverktyg istället för flödesmätning och provtagning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tf länsöverdirektör Helena Remnerud med miljöhandläggare Berfin Kassibrahim som föredragande. I den slutliga

handläggningen har också miljödirektör Johanna Lindgren och tf
rättsdirektör Helene Munker medverkat i.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

m.nm@regeringskansliet.se.